

ALUSTAVA KÄÄNNÖS:

Bolognan Prosessi 2020 -

Euroopan korkeakoulualue uudella vuosikymmenellä

Euroopan korkeakoulutuksesta vastaavien ministereiden konferenssin julkilausuma, Leuven ja Louvain-la-Neuve, 28.-29.4.2009

Me, Bolognan prosessiin kuuluvan 46 maan korkeakoulutuksesta vastaavat ministerit, kokoontuneina Leuven/Louvain-la-Neuveen Belgiassa huhtikuun 28. ja 29. päivänä 2009 arvioimaan Bolognan prosessin saavutuksia ja määrittelemään Euroopan korkeakoulualueen painotuksia ensi vuosikymmenelle.

Perustelut

1. Vuoteen 2020 ulottuvalla vuosikymmenellä Euroopan korkeakoulutuksella on tärkeä panos annettavanaan erittäin luovan ja innovatiivisen tiedon Euroopan toteuttamisessa. Haasteenaan ikääntyvä väestö, Eurooppa onnistuu tässä tehtävässä ainoastaan kaikkien kansalaistensa kyvyt ja edellytykset maksimoimalla ja elinikäisen oppimisen täysin omaksumalla sekä korkeakoulutukseen osallistumista laajentamalla.

2. Euroopan korkeakoulutuksella on myös edessään globalisaation ja yhä nopeammin etenevän teknologisen kehityksen haaste ja mahdollisuudet uusine järjestäjäineen, uusine oppijoineen ja uusine oppimismuotoineen. Opiskelijälähtöinen oppiminen ja liikkuvuus auttavat opiskelijoita kehittämään muuttuvilla työmarkkinoilla tarvitsemiaan valmiuksia ja antavat heille edellytykset kehittyä aktiivisiksi ja vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi.

3. Yhteiskuntamme joutuvat parhaillaan kohtaamaan maailmanlaajuisen talous- ja finanssikriisin seuraukset. Kestävän taloudellisen nousun ja kehityksen aikaansaamiseksi Euroopan dynaaminen ja joustava korkeakoulutus pyrkii innovaatioihin kaikilla tasoilla tapahtuvan opetuksen ja tutkimuksen integraation pohjalta. Tunnustamme, että korkeakoulutuksella on olennainen rooli kohtaamiimme haasteisiin vastattaessa ja yhteiskuntiemme kulttuurista ja sosiaalista kehitystä edistettäessä. Siksi mielestämme julkinen panostus korkeakoulutukseen on äärimmäisen tärkeä painopiste.

4. Sitoudumme täysin Euroopan korkeakoulualueen tavoitteisiin, joiden mukaan korkeakoulutus on julkinen velvollisuus ja kaikki korkeakoulut vastaavat yhteiskunnan laajempiin tarpeisiin tehtäviensä erilaisuuteen perustuen. Pyrkimyksenä on varmistaa, että korkeakouluilla on tarvittavat voimavarat jatkaa päämääriensä toteuttamista, kuten valmentaa opiskelijoita toimimaan demokraattisen yhteiskunnan aktiivisina kansalaisina ja valmentaa heitä tulevaan uraansa ja antaa edellytyksiä henkilökohtaiseen kehitykseen, luomalla ja ylläpitämällä laajaa, korkeatasoista tietopohjaa ja kannustamalla tutkimusta ja innovaatiota. Käynnissä oleva välttämätön korkeakoulujärjestelmien uudistus pohjautuu jatkossakin vankasti eurooppalaisiin korkeakoulujen autonomian, akateemisen vapauden ja yhteiskunnallisen

oikeudenmukaisuuden arvoihin ja edellyttää opiskelijoiden ja henkilöstön täysipainoista osallistumista.

I. Saavutukset ja yhteensovittaminen

5. Kuluneen vuosikymmenen aikana olemme kehittäneet Euroopan korkeakoulualueita varmistaen, että se perustuu vankasti Euroopan henkiseen, tiede- ja kulttuuriperintöön ja pyrkimykseen ja että sille on luonteenomaista hallitusten-, korkeakoulujen, opiskelijoiden, henkilöstön, työnantajien ja muiden osapuolten välinen yhteistyö. Myös Eurooppalaisten korkeakoulujen ja järjestöjen panos uudistusprosessiin on ollut mittava.

6. Bolognan prosessi johtaa korkeakoulujärjestelmien suurempaan yhteensopivuuteen ja vertailtavuuteen ja helpottaa oppijoiden liikkuvuutta sekä lisää korkeakoulujen vetovoimaisuutta muiden mantereiden opiskelijoiden ja tutkijoiden silmissä. Korkeakoululaitoksen uudenaikaistamiseksi toteutetaan kolmisyklinen tutkintojärjestelmä, johon kuuluu kansallisten järjestelmien puitteissa mahdollisuus suorittaa ensimmäisen sykliin liittyviä välitutkintoja, otetaan käyttöön Euroopan laadunvarmistusstandardit ja suuntaviivat (ESG), perustetaan Eurooppalaisten laadunvarmistustoimijoiden rekisteri (EQAR) sekä laaditaan kansalliset tutkintojen viitekehykset, jotka kytkeytyvät Eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen ja jotka pohjautuvat oppimistuloksiin ja työmäärään. Lisäksi Bolognan prosessi on tutkintojen läpinäkyvyyttä ja tunnustamista lisätäkseen edistänyt tutkintotodistusten liitteitä ja eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmää.

7. Bolognan julistuksessa asetetut tavoitteet ja julistusta seuranneina vuosina kehitetyt politiikat pätevät vielä tänäänkin. Koska kaikkia tavoitteita ei vielä ole täysin saavutettu, näiden tavoitteiden täysi ja asianmukainen toteuttaminen Euroopan, kansallisella ja korkeakoulujen tasolla edellyttää lisääntyntä vauhtia ja sitoutumista vuoden 2010 jälkeenkin.

II. Oppiminen tulevaisuutta varten: korkeakoulutuksen painopisteet seuraavalle vuosikymmenelle

8. Pyrkimällä korkeakoulutuksen kaikenpuoliseen korkeaan laatuun vastaamme uuden aikakauden haasteisiin. Tämä edellyttää laadun jatkuvaa painottamista. Lisäksi säilyttämällä koulutusjärjestelmien suuresti arvostetun monipuolisuuden julkinen politiikka tunnustaa täysin korkeakoulutuksen eri tehtävien arvon niin opetuksessa ja tutkimuksessa kuin yhteiskunnan palvelemissa ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden ja kulttuurisen kehityksen edistämässä. Korkeakoulujen kaikilla opiskelijoilla ja henkilöstöllä tulisi olla valmiudet vastata nopeasti kehittyvän yhteiskunnan muuttuviin vaatimuksiin.

• *Sosiaalinen ulottuvuus: tasapuolinen pääsy korkeakoulutukseen ja valmistuminen*

9. Korkeakoulujen opiskelijoiden tulisi heijastaa Euroopan väestöjen moninaisuutta. Siksi korostamme korkeakoulutuksen sosiaalista luonnetta ja pyrimme luomaan yhtenäiset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen. Korkeakoulutukseen pääsyä tulisi laajentaa edistämällä aliedustettujen opiskelijaryhmien mahdollisuuksia ja järjestämällä asiaankuuluvat edellytykset heidän opintojensa loppuun saattamiselle.

Tämä edellyttää oppimisympäristön kehittämistä, kaikkien opintoja vaikeuttavien esteiden poistamista ja asiaankuuluvien taloudellisten edellytysten luomista, jotta opiskelijat pystyvät hyödyntämään opintomahdollisuuksia kaikilla tasoilla. Kukin osallistuva maa asettaa aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen osallistumisen laajentamiseksi mitattavissa olevat tulostavoitteet, jotka pyritään saavuttamaan ensi vuosikymmenen loppuun mennessä. Korkeakoulutuksen tasa-arvoisuuteen tähtääviä pyrkimyksiä täydentäviä toimia tulee toteuttaa koulutusjärjestelmän muissakin osissa.

• *Elinikäinen oppiminen*

10. Osallistumisen laajentamista tulee myös toteuttaa koulutusjärjestelmään olennaisesti kuuluvan elinikäisen oppimisen avulla. Elinikäinen oppiminen on osa julkisen vastuun periaatetta. Tiedon saavutettavuus, laadukas tarjonta ja läpinäkyvyys tulee taata. Elinikäinen oppimisen piiriin kuuluvat tutkintojen suorittaminen, tietojen ja ymmärryksen laajentaminen, uusien taitojen ja pätevyyksien hankkiminen ja oman kasvun rikastuttaminen. Elinikäinen oppiminen tarkoittaa, että tutkinnon voi hankkia joustavia oppimispolkuja seuraten, myös osa-aikaisina opintoina, sekä työssäoppimisen kautta.

11. Elinikäisen oppimisen politiikan toteuttaminen vaatii julkishallinnon, korkeakoulujen, opiskelijoiden, työnantajien ja työntekijöiden vahvaa kumppanuutta. Euroopan yliopistoliiton (EUA) valmisteleva Euroopan yliopistojen elinikäisen oppimisen peruskirja osaltaan tukee näiden kumppanuuksien määrittelyä. Onnistunut elinikäisen oppimisen politiikka sisältää peruserätykset ja toimintatavat aiemmin opitun tunnustamiseksi oppimistulosten perusteella riippumatta siitä, onko tiedot, taidot ja pätevyudet hankittu koulutusjärjestelmässä, epävirallisessa oppimisympäristössä vai arkioppimisen kautta. Elinikäistä oppimista tuetaan tsopivilla organisaatiorakenteilla ja rahoituksella. Korkeakoulujen tulee sisäisissä käytännöissään ottaa huomioon elinikäistä oppimista edistävä kansallinen politiikka.

12. Kansallisten tutkintojen viitekehysten luominen on tärkeä askel kohti elinikäisen oppimisen toteutumista. Pyrimme tutkintojen viitekehysten toimeenpanoon ja valmistaudumme varmentamaan niiden yhteensopivuuden suhteessa eurooppalaisen koulutusalueen viitekehysten vuoteen 2012 mennessä. Tämä edellyttää jatkuvaa yhteensovittamista Euroopan korkeakoulutusalueen ja Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten kanssa. Kansallisessa kontekstissa välitutkintojen luominen ensimmäisen portaan sisällä voi tarjota keinon lisätä korkeakoulutukseen osallistumista.

• *Työllistettävyys*

13. Koska työmarkkinat ovat entistä riippuvaisempia korkeasta taitotasosta ja monialaisista pätevyyksistä, korkeakoulutuksen tulee antaa opiskelijoille heidän koko ammattiuriansa aikana tarvitsemat syvälliset tiedot, taidot ja pätevyudet. Työllistyvyys mahdollistaa yksilölle muuttuvien työmarkkinoiden tarjoamien mahdollisuuksien täysipainoisen hyödyntämisen. Tavoitteenamme on nostaa perustutkintojen tasoa ja ylläpitää ja kehittää pätevää työvoimaa hallitusten, korkeakoulujen, työmarkkinaosapuolten ja opiskelijoiden tiiviillä yhteistyöllä. Tämä auttaa korkeakouluja reagoimaan joustavammin työnantajien tarpeisiin ja työnantajia ymmärtämään paremmin koulutusnäkökohtaa. Korkeakoulut yhdessä hallitusten, valtion virastojen ja työnantajien kanssa vahvistavat nykyisille ja entisille opiskelijoilleen tarkoitetun ura- ja rekrytointiohjauksen toteuttamista, saatavuutta ja

laatua. Kannustamme sisällyttämään työharjoittelua sekä työssäoppimista tutkinto-ohjelmiin.

• *Opiskelijälähtöinen oppiminen ja korkeakoulujen opetustehtävä*

14. Tähdennämme toistamiseen osaamistulosten parantamiseen tähtäävän korkeakoulujen opetustehtävän ja opetussuunnitelmien uudistamisen tärkeyttä. Opiskelijälähtöinen oppiminen vaatii yksittäisen oppijan edellytysten parantamista, uutta lähestymistapaa opettamiseen ja oppimiseen, tehokkaita tuki- ja ohjausjärjestelmiä sekä oppijan paremmin huomioon ottavia opetussuunnitelmia kaikilla kolmella syklillä. Opetussuunnitelmauudistus on täten jatkuva prosessi laadukkaiden, joustavien ja yksilöllisesti toteutettujen koulutuspolkujen kehittämiseksi. Akateeminen henkilöstö jatkaa oppimistulosten parantamista ja kansainvälisten vertailukohtien kehittämistä yhä uusilla koulutusaloilla läheisessä yhteistyössä opiskelijoiden ja työnantajien kanssa. Pyydämme korkeakouluja kiinnittämään erityistä huomiota opetuksen laatuun opinto-ohjelmissaan kaikilla tasoilla. Tämän tulisi olla painopisteenä laadunvarmistuksen eurooppalaisten suuntaviivojen (ESG) toimeenpanossa.

• *Koulutus, tutkimus ja innovaatio*

15. Korkeakoulutuksen tulisi kaikilla tasoilla perustua korkeatasoiseen tutkimukseen ja kehittämistoimintaan ja siten vahvistaa yhteiskunnan innovatiivisuutta ja luovuutta. Tunnustamme korkeakoulujen koulutusohjelmien, mukaan lukien soveltavaan tutkimukseen perustuvien ohjelmien mahdollisuudet edistää innovaatiota. Siksi tutkijakoulutuksen saaneiden määrää tulisi nostaa. Jatkokoulutusohjelmien tulisi tuottaa korkealaatuista alakohtaista tutkimusta ja niitä tulisi yhä enenevässä määrin täydentää tutkimusalat ja hallinnonalat ylittävillä ohjelmilla. Lisäksi julkishallinto ja korkeakoulut kehittävät nuorten tutkijoiden urapolkujen houkuttelevuutta.

• *Kansainvälien avoimuus*

16. Kehotamme Euroopan korkeakouluja kansainvälistämään toimintojaan edelleen ja osallistumaan maailmanlaajuiseen yhteistyöhön kestäväen kehityksen toteuttamiseksi. Euroopan korkeakoulutuksen vetovoimaa ja avoimuutta vahvistetaan yhteiseurooppalaisin toimin. Maailmanlaajuista kilpailua täydennetään poliittisella vuoropuhelulla ja kumppanuuteen perustuvalla yhteistyöllä maailman muiden alueiden kanssa, erityisesti järjestämällä Bologna politiikkaan liittyviä foorumeita, joihin eri sidosryhmät osallistuvat.

17. Rajat ylittävän koulutuksen tulisi noudattaa Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen Eurooppalaisia laadunvarmistusstandardeja ja suuntaviivoja (ESG) sekä olla yhdenmukaisia UNESCO/OEC:n rajat ylittävän korkeakoulutuksen laadunvarmistusohjeiden (UNESCO/OECD Guidelines for Quality Provision in Cross-Border Higher Education) kanssa.

• *Liikkuvuus*

18. Uskomme, että opiskelijoiden, nuorten tutkijoiden ja henkilöstön liikkuvuus parantaa koulutusohjelmien laatua ja edistää laadukasta tutkimusta; se vahvistaa Euroopan korkeakoulutuksen akateemista ja kulttuurista kansainvälistymistä. Liikkuvuus on tärkeää henkilökohtaisen kehityksen ja työllistyvyyden kannalta ja se vahvistaa monimuotoisuuden kunnioittamista ja kykyä kohdata muita kulttuureja. Se

edistää kielellistä moniarvoisuutta ja siten vahvistaa Euroopan korkeakoulualan pohjana olevaa monikielisyyden perinnettä sekä lisää korkeakoulujen välistä yhteistyötä ja kilpailua. Siksi liikkuvuus on oleva Euroopan korkeakoulualan tunnusmerkki. Kehotamme kaikkia maita lisäämään liikkuvuutta ja varmistamaan sen korkean laadun sekä monipuolistamaan sen muotoja ja kattavuutta. Vuonna 2020 vähintään 20 % Euroopan korkeakoulutusalueen maiden korkeakouluista valmistuneista on opiskellut tai harjoitellut ulkomailla.

19. Kaikilla kolmella syklillä mahdollisuus opiskelijoiden liikkuvuuteen sisällytetään koulutusohjelmien rakenteisiin. Yhteistutkinnoista ja -ohjelmista sekä liikkuvuusosioista tehdään yleisempi käytäntö. Lisäksi liikkuvuutta edistävien politiikkojen tulisi koostua erilaisista liikkuvuuden rahoitukseen, tutkintojen tunnustamiseen, tarjolla olevaan infrastruktuuriin sekä viisumi- ja työlupasäädöksiin liittyvistä käytännön toimista. Joustavat opintopolut ja aktiivinen tiedotuspolitiikka, opintosuoritusten täysimittainen tunnustaminen, opintotuki ja opintorahan ja -lainojen täysi siirrettävyys ovat välttämättömiä edellytyksiä. Liikkuvuuden tulee myös johtaa tulevien ja lähtevien opiskelijoiden parempaan tasapainoon kaikkialla Euroopan korkeakoulutusalueella ja pyrimme parantamaan eri opiskelijaryhmien yhtäläistä osallistumista.

20. Houkuttelevat työolosuhteet ja urapolut sekä avoin kansainvälinen rekrytointi ovat perusedellytyksiä pätevien opettajien ja tutkijoiden saamiseksi korkeakouluihin. Ottaen huomioon, että opettajat ovat keskeisiä toimijoita urarakenteita tulee muuttaa opettajien ja nuorten tutkijoiden liikkuvuutta tukeviksi; laaditaan reunaehdot asianmukaisen sosiaaliturvan varmistamiseksi ja liikkuvan henkilöstön eläkkeiden ja lisäeläkkeiden siirrettävyyden edistämiseksi kunkin maan lainsäädäntöä tehokkaasti soveltamalla.

• *Tiedonkeruu*

21. Parantamalla ja tehostamalla tiedonkeruuta voidaan seurata kuinka sosiaalisen ulottuvuuden, työllistettävyyden ja liikkuvuuden asialistoilla ja muilla politiikan alueilla asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edistyy ja luoda pohja sekä tilannearviolle että vertailuarvojen asettamiselle.

• *Moniulotteiset läpinäkyvyyttä lisäävät työkalut*

22. Toteamme meneillään olevan useita aloitteita, joiden tarkoituksena on kehittää järjestelmiä paremman, koko Euroopan korkeakoulutusalueen korkeakouluja koskevan tiedon tuottamiseksi ja siten niiden moninaisuuden esille tuomiseksi. Uskomme, että kaikki tällaiset järjestelmät, ml. sellaiset joiden avulla korkeakoulujärjestelmät ja korkeakoulut voivat tunnistaa ja vertailla omia vahvuuksiaan, tulisi kehittää tiiviissä vuorovaikutuksessa tärkeimpien toimijoiden kanssa. Tällaisten läpinäkyvyyttä edistävien työkalujen tulee liittyä läheisesti Bologna-prosessin periaatteisiin, erityisesti laadunvarmistamiseen ja -tunnustamiseen, jotka ovat edelleen prioriteettejamme, ja niiden tulee perustua vertailtavaan tietoon sekä asianmukaisesti mittareihin kuvatakseen korkeakoulujen ja niiden koulutusohjelmien erilaisia profiileja.

• *Rahoitus*

23. Korkeakoulujen autonomia on lisääntynyt sitä mukaa kun niihin on kohdistettu kasvavia odotuksia yhteiskunnan tarpeisiin vastaamisen ja tulostavastuullisuuden suhteen. Myönnämme että julkisen vastuun puitteissa koulutuksen yhdenmukaisen saavutettavuuden ja autonomisten korkeakoulujen kestävä kehityksen jatkumisen takaa pääasiassa julkinen rahoitus. Enemmän huomiota tulisi kiinnittää uusien ja monipuolisempien rahoituslähteiden ja tapojen löytämiseen.

III. Organisaatio ja seuranta

24. Bolognan prosessin nykyistä organisaatiota, jolle on luonteenomaista hallitusten, akateemisen yhteisön sekä sitä edustavien järjestöjen ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö, pidetään tarkoituksenmukaisena. Tulevaisuudessa Bolognan prosessin puheenjohtajana toimivat EU- puheenjohtajamaa ja jokin EU:n ulkopuolinen maa.

25. Toimiakseen vuorovaikutuksessa muiden politiikan osa-alueiden kanssa Bolognan seurantaryhmä on yhteydessä muiden alojen, kuten tutkimuksen, maahanmuuton, sosiaalipolitiikan ja työllisyyden asiantuntijoihin ja poliittisiin päättäjiin.

26. Annamme Bolognan seurantaryhmälle vastuun valmistella työsuunnitelma vuoteen 2012 tässä julkilausumassa tunnistettujen painopisteiden sekä tälle ministerikonferenssille luovutetuissa raporteissa esitettyjen suositusten eteenpäinviemiseksi ja Bologna-prosessin ulkopuolisen arvioinnin tulosten integroimiseksi

Seurantaryhmää pyydetään erityisesti:

- määrittämään liikkuvuuden sekä sosiaalisen ulottuvuuden mittaamisessa ja seurannassa käytettävät indikaattorit;
- selvittämään, miten korkeakoulualueella voidaan saavuttaa tasapaino liikkuvuudessa;
- seuraamaan läpinäkyvyyttä edistävien mekanismien kehittymistä ja raporttoimaan vuoden 2012 ministerikonferenssille;
- olemassa olevien rakenteita mahdollisimman hyvin hyödyntämällä luomaan verkosto Bologna-prosessia koskevan tiedotuksen parantamiseksi ja Bologna-prosessin edistämiseksi Euroopan korkeakoulualan ulkopuolella;
- seuraamaan kansallisten tutkintojen tunnustamista koskevien toimintasuunnitelmien analysoinnissa tehtyjä suosituksia

27. Bologna-prosessi toteuttamisen edistymisestä raportoidaan koordinoitusti.

- Tilannearviossa käytettyä näyttöön perustuvaa metodologiaa hiotaan edelleen.
- Eurostatia pyydetään yhdessä Eurostudentin ja yhteistyössä Eurydicen kanssa myötävaikuttamaan asianmukaisen tilastoinnin muodossa.
- Raportointityötä ohjaa Bolognan seurantaryhmä tarkoituksena antaa vuoden 2012 ministerikonferenssille edellä mainituista lähteistä saadut tiedot yhdistävä raportti.

28. Pyydämme E4-ryhmää (ENQA-EUA-EURASHE-ESU) jatkamaan yhteistyötään laadunvarmistuksen eurooppalaisen ulottuvuuden edelleen kehittämiseksi ja erityisesti

Euroopan laadunvarmistusrekisterin ulkoisen arvioinnin varmistamiseksi toimijoiden mielipiteet huomioiden.

29. Tapaamme uudelleen Bolognan juhlavuoden konferenssissa Wienissä Itävallassa ja Budapestissä Unkarissa maaliskuun 11. ja 12. päivänä vuonna 2010. Seuraava säännönmukainen konferenssi kokoontuu Bukarestissa Romaniassa huhtikuussa 2012. Sitä seuraavat konferenssit järjestetään vuonna 2015, 2018 ja 2020.